

HANOSHRIM

- de jødiske emigranter fra Polen

Statens Filmcentral

HANOSHRIM

- de jødiske emigranter fra Polen

Hanoshrim – de jødiske emigranter fra Polen.

Danmark 1983. 16 mm, farve, 39 min. Instruktør: Marian Hirschorn. Produceret af Crone Film Produktion i samarbejde med Det danske filmværksted, Dansk Flygtningehjælp og Statens Filmcentral. Fotograf: Andreas Fischer-Hansen. Assistenten: Sten Dalin og Bo Bergh. Lyd: Bjarne Risbjerg, Vibeke Mader, Sten Dalin, Henrik Langkilde og Stig Sparre-Ulrich. Lydmix: Niels Torp. Manuskript: Salomea og Marian Hirschorn. Konsulent: Mogens Rukov. Klip: Kasper Schyberg. Musikalsk gruppe: Boris Aserkinov. Jødisk folkesang: Bela Chackielewicz. Der er benyttet klip fra filmen "Jeg vil bo i Danmark" (Wladislaw Forbert) og billeder af fotografen Viggo Rivad. Udlejning: Statens Filmcentral.

Tak til Forbundet for polske jøder i Danmark og Dansk Flygtningehjælp for hjælp ved optagelserne.

Lay-out: Kjeld Brandt. Trykt hos Frede Rasmussens Bogtryk + Offset. Udgivet af SFC, 1983.

I slutningen af 60'erne medførte en stor økonomisk krise i Polen en antisemitisk bølge, lanceret af den polske regering. Antisemitismen markeredes af Gomulkas tale i juni 1967, hvor han karakteriserede jøderne som Polens 5. kolonne.

De fleste jøder har forladt Polen og fundet sig et eller andet tilflugtssted i verden.

I foråret 1969 havde den danske regering besluttet, at Danmark, i øvrigt på linie med Sverige, kunne tage imod jøder, der på grund af situationen ønskede at forlade Polen. Fra polske byer, store og små, fra banegården i Warszawa, Krachow, Wroclaw, Lublin, Lodz og andre, over Wien, Rom eller Berlin kom de.

Til Danmark kom der ca. 3600. Størstedelen af deres liv havde de været på flugt. Had, intolerance, antisemitisme havde været deres skæbne. De havde overlevet tyske koncentrationslejre, sibiriske vintre, sult og forfølgelse. De havde før krigen kæmpet for et socialt bedre samfund og under krigen mod tysk fascisme. I hæren eller i partisanbevægelsen. De havde efter krigen kæmpet for at opbygge et bedre og mere retfærdigt samfund.

I 1967 måtte disse mennesker begynde forfra som spædbørn, men med fortid. Det lykkedes ikke for dem allesammen at opnå et liv i det nye samfund.

De glædede sig oprigtigt, når man forstod deres første danske ord. For de ældre var det en tilbagevendende livsaktivitet. De fik, syntes de, en chance til her i livet. For de 30-40 årige spillede integrationen den største rolle. For de helt unge var de første måneder i Danmark bare et eventyr.

Flytningestrømmen blev meget større end ventet og sprængte Flygtningehjælpens hidtidige rammer.

De mange flygtninge skabte voldsomme indkvarteringsvanskeligheder, og det blev nødvendigt at bruge pensionater og hotelskibet St. Lawrence.

Anbringelsen på skibet var en nødløsning, men trods dets ringe standard var det en stor lettelse for flygtningene at have tag over hovedet.

Boligen og arbejdet var det, der først og fremmest optog flygtningene efter ankomsten.

Anskaffelsen af en ejendom på Blegdamsvej skulle lette det midlertidige boligproblem for emigranterne og være en slags "gennemslusningssted". Men den dag i dag bor mange der stadig.

De lever et liv i stor isolation fra omverdenen – et liv som på mange måder ligner ghettoens.

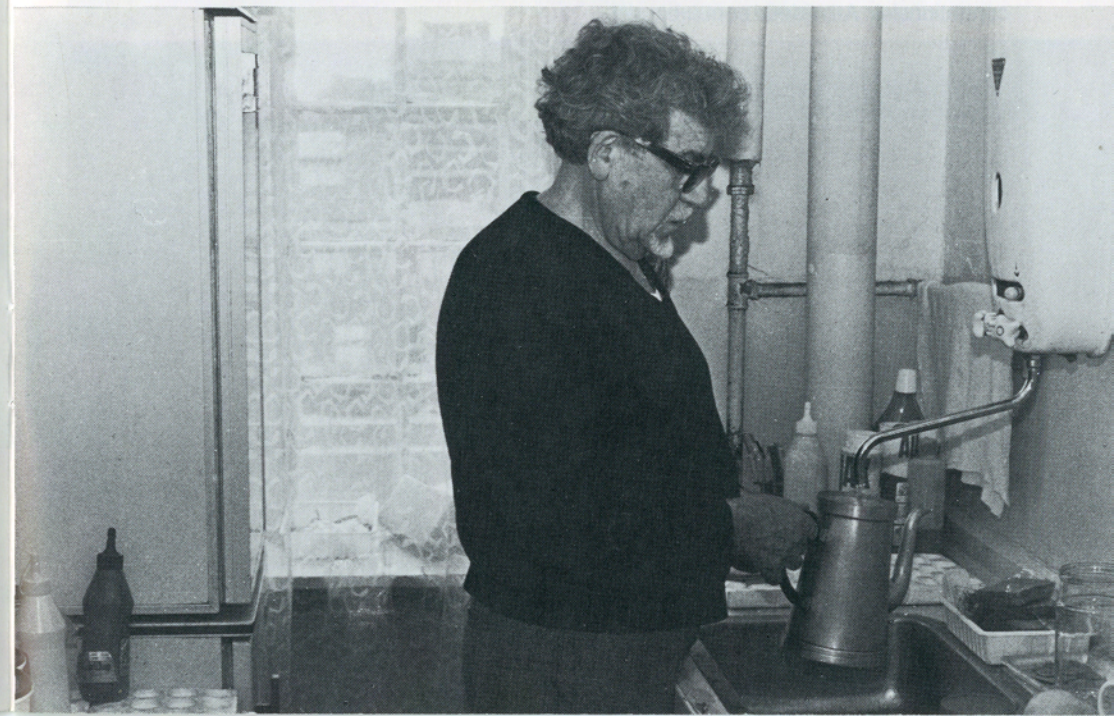
De gamle hører ingen steder til. De vender i tankerne tilbage til deres unge dage, til de idealer, de havde dengang, til gamle traditioner og vaner. De vender sig mod den langsomt uddøende folkløse.

Marian Hirschorn

Ilja Bilet. Født i Sovjet, flyttet til Polen i 1956. Violonist, koncertmester. Spiller i Radioens Symfoniorkester.

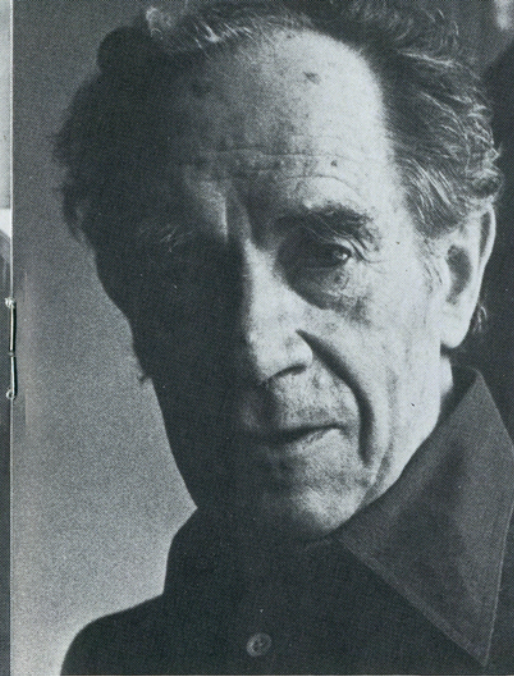
Henryk Icchak Rubin. Født i Polen. Medlem af det kommunistiske parti i ca. 50 år. Under krigen soldat i den Røde Hær. Historiker.

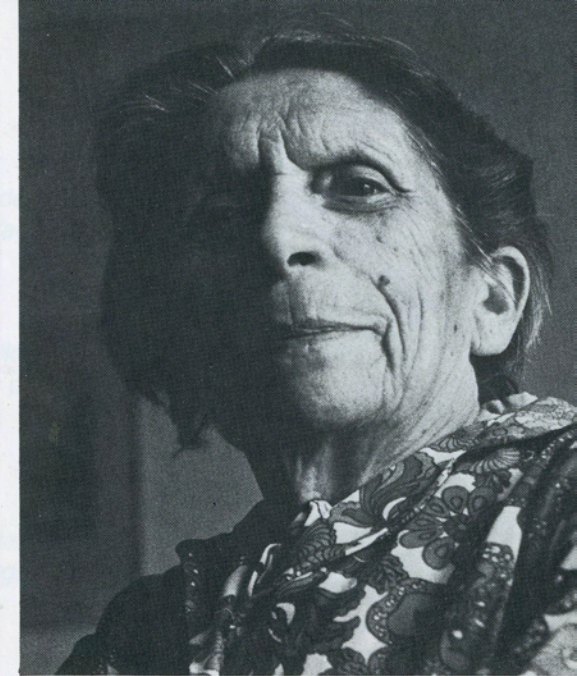

Jakob Hulic. Født i Polen. Under krigen flygtede han til Sovjet. Arbejdsmand. Kaldes for Kruschev af de polske emigranter.

Familien Kahane. Hun er født i Polen. Under krigen flygtede hun til Sovjet. Efter krigen tilbage til Polen. Arbejdede som børnepædagog. Han er født i Polen. Under krigen i tysk koncentrationslejr. Arbejdede som prokurist.

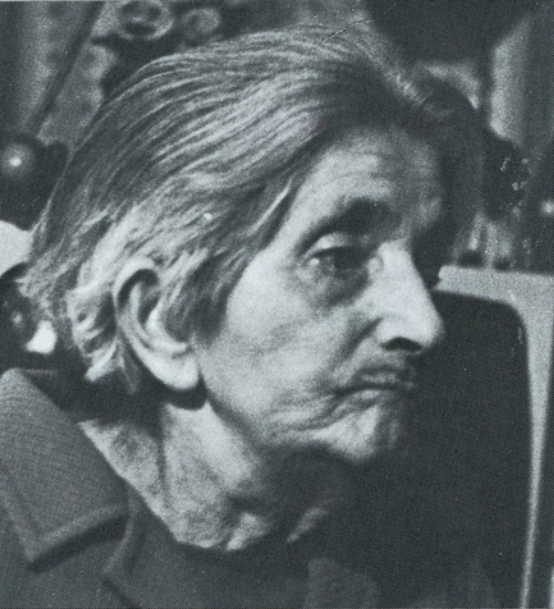
Michal Mirski. Født i Polen. Forfatter, litteraturkritiker. Redaktør af partibladet "Nowe drogi" ("Nye veje"). Bor i dag på Blegdamsvej.

Klara Mirski. Født i Sovjet. Lærer. Redaktør i Polsk Radio.

Familien Fish. Alfreda-Margarethe Fish. Født i Polen. EDB-planlægger og programmør, nr. 2 fra højre. Sigmund Fish. Født i Polen. Carolineskole-elev. Født i Polen, yderst til venstre.

Sonja Wachenhauser. Født i Polen. Under krigen flygtede hun til Sovjet. Blev fængslet og sendt til arbejdslejr i Sovjet. I 18 år.

Sofia Kuperman. Født i Polen. Studerende ved Handelshøjskolen i København.

Bela Chackielewicz. Født i Sovjet. Tidligere medlem af Jødisk Teater i Polen. Sangen, hun synger, fortæller om rabbinerens mirakler. Typisk folkesang hos de ortodokse jøder.

Citater fra filmen

Jeg blev overfaldet på gaden. Senere kom de om natten og smadrede døren. Jeg blev bange. Jeg måtte flygte. Mit mål var Israel. Alle jøder længes efter deres fædreland...

*... Politiet, der kørte mig fra lufthavnen, var ikke som rigtigt politi. Jeg anede ikke, at den slags politi findes. I Polen og Sovjet var politi både før og efter krigen noget skræmmende.
Det danske politi viste mig venlig interesse...*

*Jeg husker hotelskibet, som for os alle var første station. Der var en helt zigeuneragtig stemning... med mennesker fra alle egne af Polen og også fra andre lande.
... Jeg var en turist – men med pligter.*

– Dette land er ikke det, vi har drømt om og kæmpet et helt liv for at leve i. Min søster er i Israel, min bror desværre i Argentina. Sådan er familien spredt over hele verden. De andre er døde... Allesammen.

*– Har De kontakt med danskere?
– Ja, det har jeg. Jeg ved ganske vist ikke, hvad han hedder. Vi mødtes tilfældigt. Hans kone er polak.*

*De ældre, der kommer til Danmark – dem, der er over 40 år – har ingen chance for at assimilere sig, for at blive danskere. De er for gamle...
Men de unge.... de har faktisk assimileret sig.
For mig er det..... noget, der virkelig forbløffer mig.*

*Sagen er, at vi ikke har tid til ideologi. For det første blev vi for hurtigt voksne. Det tvang livet os til. Nu jager vi for at indhente danskernes materielle goder. Sommerhus, ejerlejlighed, bil, måske møbler...
.... Vi har ikke tid til ideologi. Det gjorde vore forældre nok ud af.*

For danskerne forbliver vi altid polakker. At man er jøde fra Polen, forstår danskerne ikke...

Spørger man, hvem jeg er, kan jeg kun svare: jøde. Jeg siger ikke "af mosaisk tro", for jeg har ingen tro. Og dog føler jeg mig som jøde. Det spiller ingen rolle, at jeg er født i Polen og bor i Danmark. Sagen er, at jeg er jøde.

Jeg var på sommerlejr og havde nogle venner, som jeg legede med. Jeg hørte dem snakke om, at de havde set en jøde i lejren, og han havde kalot på. Så sagde jeg, at jeg også var jøde, og det ville de ikke tro på.

De tror, at hvis man skal være jøde, så skal man tro på religion og gå med kalot og opføre sig mærkeligt....

Normalt plejer man at have det meget svært i begyndelsen, når man kommer som emigrant til et fremmed land, og så plejer det at gå bedre. I Danmark var det faktisk omvendt for mig. Jeg var meget mere positiv over for Danmark, da jeg ikke kendte sproget. Da jeg lærte at snakke dansk og begyndte at komme i kontakt med danskerne, så ønskede jeg faktisk at komme tilbage til det stadium, hvor jeg ikke kunne snakke dansk.

*Er det slut med vor emigration her i Danmark?
Måske for vores generation, men også kun måske....*

Marian Hirschorn

– født i Polen 1945. Havde to fotoudstillinger i Wrocław i 1966 og 1968. Udlært portrætfotograf i Polen 1968, hvor han også arbejdede med dokumentarfilm. Kom til Danmark i 1972. Var fotograf på og medforfatter til filmen "Dom" i 1977. To fotoudstillinger i 1977 og 1978. Fotoudstilling "Emigranter" i Kunstindustrimuseet. Instruktør og producent af filmene "Mel – vort daglige brød" (1978) og "Suria" (1979). Deltog i Kunsternes Sommerudstilling i Tåstrup i 1981, 1982 og 1983.

Marian Hirschorn (th.) sammen med fotografen Andreas Fischer-Hansen under optagelserne.

HANOSHRIM

er et symbolsk hebraisk udtryk, som betyder "faldet af bladene fra træet". Det henviser til de jøder, som var på vej til Israel og valgte at bosætte sig andre steder i verden.